Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025 (HE 109/2024 vp)

Valtiovarainvaliokunnan liikennejaostossa on käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025 (HE 109/2024 vp). Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL on saanut kutsun asiassa asiantuntijana kuultavaksi ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Tiestön rahoitus

Hallitus esittää vuodelle 2025 osana investointiohjelmaa korjausvelan purkamiseen 200 miljoonaa euroa. SKAL kiittää esitystä, summa mahdollistaa tiestön parantamiseen kipeästi kaivattuja panostuksia ensi vuonnakin. Hyviä kohteita ovat edelleen päällystäminen ja maantiesillat.

Vuonna 2024 korjausvelkapaketissa oli 250 miljoonaa euroa ja se on näkynyt erittäin positiivisesti teiden päällystämisenä kuljetusyrityksien ja kaikkien suomalaisten arjessa. Panostukset ovat hyvä alku, mutta ongelma pahenee nopeasti, ellei rahoitukselle saada jatkuvuutta. Tiestön korjausvelan kasvu on pysäytettävä ja käännettävä laskuun.

Väyläviraston tuoreen arvion mukaan maanteiden korjausvelka kasvoi vuonna 2023 runsaat 100 miljoonaa euroa, mutta korjausvelan kasvu hidastuu vuonna 2024 hallituksen myöntämän lisärahoituksen turvin. Väyläviraston arvion mukaan laskusuuntaan ei kuitenkaan vielä päästä.

SKAL esittää Suomen teiden rapistumisen estämiseksi, että rahoitusta tulee korottaa seuraavasti:

- 300 miljoonan euron tasokorotus perustienpidon rahoitustasoon siten, että asfaltointimäärät nostetaan pysyvästi 4 000 kilometrin tasolle.
- 300 miljoonaa euroa vuosittain tiestön korjausvelan poistamiseen
- 400 miljoonaa euroa, tiestön kehittämisinvestointeihin.

Uudesta 12-vuotisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta on tarkoitus päättää tulevan talvikauden aikana. SKAL edellyttää, että tässä yhteydessä on tehtävä linjaukset tiestön määrärahatasojen nostamisesta. SKALin näkemyksiä liikennejärjestelmäsuunnitelmaan laajemmin skal_suomen_tiet_kuntoon_liikenne12_julkaisu_36s_WEB_20240311_lr.pdf

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL
Nuijamiestentie 7, 00400 Helsinki
Y-tunnus 0202176-1

skal.fi
Puh. (09) 478 999
skal@skal.fi / etunimi.sukunimi@skal.fi

Kiinnitämme tässä yhteydessä myös jo huomiota EU:n seuraavaan monivuotiseen rahoituskehykseen. On tärkeää, että Suomi on ajoissa liikkeellä ja pyrkii vaikuttamaan Euroopan unionin CEF-hankerahoituksen tai vastaavan rahoitussaantoonsa. Erityisesti sotilaalliseen liikkuvuuteen liitettävissä hankkeissa on mahdollisuuksia lisätä tiemäärärahoja. Se edellyttää kansallista rahoitusosuutta ja ajankohtaisen geopoliittisen asemamme hyödyntämistä.

Kaasu-, sähkö- ja vetykäyttöisten paketti- ja kuorma-autojen hankintatukia jatkettava

Kaasu-, sähkö- ja vetykäyttöisten paketti- ja kuorma-autojen hankintatuen tukikausi päättyy nykyisillä päätöksillä jo vuoden 2024 lopussa. Hankintatuet ovat lisänneet sähkö- ja kaasukäyttöisten kuorma-autojen ja sähköpakettiautojen kysyntää. Kaasukuorma-autojen rekisteröintien määrä on tuen vaikutuksesta kasvanut lähes 100 kuorma-auton vuosittaiseen määrään. Sähkökuorma-autojen rekisteröintimääräkin on alkanut kasvaa vuosina 2022–2023.

Hankintatukia koskeva laki on voimassa vuoden 2028 loppuun asti, jotta tukea voidaan kohdistaa hakemusten kohteena olevien tulevina vuosina rekisteröitävien autojen hankintaan. Hankintatukien hakuaika päättyy kuitenkin lain soveltamisalaa koskevaan pykälän mukaisesti jo 31.12.2024, eikä tulevan vuoden budjettiin ole varattu rahoitusta kuorma-autojen hankintatukiin. Määräraha on myös jo loppunut.

SKAL esittää, että rahoitusta tulee tuleville vuosille varata budjettivuosittain 5 miljoonaa euroa. Lisäksi vuosittain hankintatukea saavien paketti- ja kuorma-autojen enimmäismäärä yritystä kohti tulisi nostaa kymmeneen kuorma-autoon. Yritysten kannalta on erittäin tärkeää, että näkymä tukiin on pitkä, jotta investoinnit voidaan tehdä järkevästi.

Käyttövoimasiirtymän edistämiseksi Suomella on haasteita saavuttaa ns. AFIR-asetuksen tavoitteet jakeluinfrassa. Vaikka panostuksia on jo tehty, vaatii tämä lisää panostuksia.

Ammattidiesel välttämätön päästökaupan alkaessa

Valtion vuoden 2025 talousarvioesitykseen liittyy 23.9.2024 eduskunnalle annettu hallituksen esitys fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta, joka kattaa myös tieliikenteen. Kevään kehysriihessä hallitus sopi ammattidieselinä tunnetun palautusjärjestelmän valmistelusta ammattiliikenteelle, kun päästökaupan myötä kustannukset nousevat. Odotamme, että tämä valmistellaan alkuvuoden 2025 aikana.

Ammattidieselin avulla kuorma- ja linja-autoissa käytettävää dieseliä verotetaan muissa ajoneuvoissa käytettävää dieseliä kevyemmin. Ammattidieselin valmistelu on aloitettava välittömästi, jotta se on käytössä polttoaineen jakelun päästökaupan alkaessa.

Järjestelmä on käytössä jo yhdeksässä muussa EU-maassa. Kun Suomen logistinen asema on viime vuosina muuttunut Venäjän hyökkäyssodan myötä, on

yhä tärkeämpää, että tavaraliikenteen toimintaedellytykset turvataan. Kysymys ei ole vain kuljetusalasta, vaan koko Suomen logistisesta kilpailukyvystä. Tästä syystä SKAL on pitkän aikaa esittänyt ammattidieselin käyttöönottoa Suomessa.

Päästökauppadirektiivin soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavan kansallisesti maa- ja metsätalouden polttoaineisiin sekä vapaa-ajan vesiliikenteen polttoaineisiin. Laajennus on tehtävä, koska suppeinta päästökauppadirektiivin mukaista soveltamisalaa ei nykyisellä polttoaineenjakelumallilla ole mahdollista toteuttaa järkevällä tavalla. SKALin mielestä tämä on oikea ja ainoa mahdollinen päätös.

Jatkossa päästökaupan piiriin tulee saada koko nykyinen taakanjakosektori maankäyttöä lukuun ottamatta. Näin saadaan tasapuolisemmin kaikki päästölähteet osallistumaan päästöjen vähentämiseen ja voidaan luopua erillisestä taakanjakosektorin sääntelystä.

SKAL katsoo, että ammattidiesel on keskeinen osa sitä poliittista päätöstä, jolla päästökauppa on Suomessa päätetty ottaa käyttöön vuonna 2027. SKAL katsoo, että ammattidieselin valmistelu tulisi aloittaa pikaisesti ja esittää, että valiokunta lausunnossaan edellyttäisi ammattidieselin pikaista valmistelua.

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry

Anssi Kujala
toimitusjohtaja

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL
Nuijamiestentie 7, 00400 Helsinki
Y-tunnus 0202176-1

skal.fi
Puh. (09) 478 999
skal@skal.fi / etunimi.sukunimi@skal.fi